

Д-р Марија Емилија Кукубајска:

Теза за фолклорен вандализам и културолошки геноцид во процесот на брзите демографски и културолошки промени одразени врз народните приказни во САД

Абстракт

Како што на временската линија на човековите истражувања циклично се повторува и возобновува соодносот помеѓу традицијата и современоста, минатото и сегашноста, *старото* и *новото*, оваа теза ги анализира и потрагите по одговори за смисолот на *смртниот живот* и на трајното *духовно постоење* преку нивниот тековен сооднос, и антагонизам, помеѓу новодобски, нео-пагански, атеистички и релативистички реконструкции на фолклорот со религиозни, христијански, научни и научно-фантастични толкувања на најголемиот феномен на земјата - човековото постоење, односно непостоење.

Научниот интерес на оваа теза ќе се занимава со одредени народни приказни одбрани од фолклорните наследства од 19 и 20 век во САД и Македонија. Приказните од САД ќе опфатат и евро-американски и индијанско-американски приказни, а приказните од Македонија исто така ќе опфатат и евро-балкански варијанти како и македонски изворен фолклорен материјал, собрани од македонскиот фолклорист Марко Цепенков. Ќе биде анализирана симболиката за постоењето на оваа и на другата страна од стварноста, низ народни приказни кои ја одразуваат фантазијата и фактичноста, имагинацијата и реалноста за смртта и вечноста. Фактичноста ќе се илустрира со оригинални податоци за историските прототипови на приказната Снежана и Седумте Џуциња, пронајдени во Германија, во државата Есен. Имагинацијата и реалноста во народните приказни посебно ќе се анализира преку примери со ревизии на приказната Црвенкапа во нови фолклорни варијанти во САД.

Оваа анализа ќе се движи низ национални, етнички и племенски примери на фолклорот во САД: американски приказни засновани на евро-американски фолклорни наследства од збирките на браќата Грим, како и на индијански народни приказни, за да спореди мотиви од истите со примери од македонскиот фолклор. Прифаќајќи го аксиомот дека светските култури во нивното постоење и развој насобрале меморија во усмени и писмени форми на една култура и литература, тезата истражува заеднички теми и во науката и во уметноста посветени на минливоста на живото и на иманентната човекова

потреба да се верува во другата страна, во неминливиот, вечен живот. При тоа се следи и народниот гениј, како и современата креативна интервенција во поврзување на овоземниот со надземен континуум на имагинацијата.

Целта на оваа теза е преку одбрани примери од народната литература на САД и Македонија, да го истражува преку нов светоглед, и да го анализира “идентитетот на вечноста” и моќта на судбината на човекот да делува со својата морална свест на светот, на космогонијата зачувана во народното колективно творештво низ приказните. Тезата укажува и на појавата на ревизионизам на народните приказни во САД преку кој на одредени сегменти од фолклорот им се заканува *фолклорен вандализам* и *културолошки геноцид* во процесот на брзите демографски и културни промени и на недоследно згрижување на фолклорното наследство во одредени средини, поконкретно во САД.

Во културниот и литературен хабитат на Македонија, народните приказни сепак не се изложени на ревизии во академските, образовни програми како што тоа се случува во САД. Меѓутоа, обидувајќи се да ги следиме новите процеси во западните култури (кои се помалку се „западни” поради глобализаторскиот мулти-културализам), оваа теза се има определено да ја брани потребата од зачувување на сегменти од народните приказни кои се од европското наследство во САД, поради убедувањето дека во нив културното-книжевно наследство има зачувано трансцендентни, темелни вредности на западната, христијанска цивилизација на која и се закануваат релативистички, атеистички и анти-христијански толкувања во науката за книжевноста и фолклорот, форсирани од ново-компонираните фолклорни трансформации кои индицираат злоупотреба од некои книжевни автори во САД.

Мултикултурализмот е разгледуван во сите поглавја и теми, бидејќи тој со својата ново-програмираност во САД претставува експеримент на интегрирање на разликите и истиот наметнува плуралистички поглед и на американската традиција и на нејзината културна еволуција, како и на глобалните светогледи. Овој поглед и процес се има одразено и на проучувањето на американските народни приказни. Резултатот е вклучување на различни културни истории на дивергентни етнички конституенти.

Истражувањата на оваа тема неизбежно доаѓаат до новофорсираниот феномен на идеолошка интервенција и на санкционирање против изучување и зачувување на оној дел од фолклорот кој не се фаворизира од одредени културолошки антагонизирани структури во општеството на САД. Таквото насилно селектирање негативно се одразува на правото на автентичните врсти да се борат за своето автентично опстојување во народното книжевно наследство, и во некои случаи доведува до мулти културен притисок и планирано угинување на тие фолклорни врсти. Ова пред се се однесува на евро-центристичките депозити на народно творештво кое претрпува драматични отфрлувања на одредени теми и карактери во приказните што историски биле прифатени како фолклор од англиското говорно подрачје на Европа транспониран во новиот културно-општествен, етнолошки хабитат на САД. Во замена, радикално либералниот курикулум во САД го наметнува творештвото на нехристијанските, нео-пагански идеолошки и имиграциски доминации увезени од други, не-христијански или атеистички страни на светот и нивниот светоглед.

На другата страна од Атлантот и Медитеранот, народните приказни во Македонија имаат дадено огромен придонес на светскиот фолклор, со својата автентичност, а преку волшебно а реално оправдано интегрирање на јудео-христијанските морални пораки - и паганска традиција и искуство, во што имаат прифатено теми како од истокот (пред се азиски влијанија) така и од западна Европа. Тоа резултира во нијансирана трансформација која се состои од: западно европско наследство (зборниците на браќата Грим и Х. К. Андерсен), заедно со влијанија од привременото, петвековно, окупирање на Македонија од Отоманската империја, преку која преминале во македонската народна приказна и додатните примеси на арапски, персиски и индиски резерви на милениумски информации од светот на фолклорот.

Глобалната меѓузависност во 21 век посебно интензивно се има одразено на американската фолклорна банка. Овие промени се разгледуваат низ нивната само-одбрана за опстанок во тековната културна војна за зачувување на американската душа со европски и христијански референци и резони. Овој избор на приказни е направен од фондот кој го имаат доптирано татковците основоположници на создавањето на американската држава во 18. век и нивните учења, филозофии и културни наследства

пренесени од *стара* Европа, која во 21 век веќе рапидно се менува под притисок на нови демографски влијанија.

Во потрага по феноменот на смртта и бесконечноста оваа теза разгледува тековни и чувствителни културни и книжевни промени кои всушност ферментираат под влијание на атеистички и агностички *мислители* од Америка уште од крајот на 19. век, спрема кои човекот го има создадено бог и спрема нив прашањето за смртта и вечноста се апсурдни како што е апсурдн и самиот живот. Таквиот светоглед од тој период го има кооптирано марксистичкиот поглед на светот и човекот, со што во својот сурово материјалистички светоглед, ги имаат игнорирано религиозните, како и митолошки елементи, кои се основата на народното, усмено книжевно творештво. Тоа резултира во комбинации за сопствени верзии на комунално-комунистички, утопистички верзии на „сонот за вечноста на среќата овде и сега“ на земјата, исмевајќи ја вечноста, наоѓајќи ја смртноста бесмислена а животот сведен на стерилна потрага по *убавото најдено само во уметноста, и во природата, без улога на божја провиденција или интервенција*. Ваквата безуспешност во откривање на *формула за идеалниот сон за живот спротивставен на смртноста*, се покажала неизбежна, но тие радикални материјалистички и атеистички интервенции во фолклорот сепак навлегле во дел од американските приказни како книжевно-уметничка алтернатива на бог, и на темата за неговата, односно човековата, духовна бесмртност, после овоземната физичка смртност.

Тезата во ова поглавје ги споредува експериментите за комунално-комунистички и таоистички резервати за стрип-тиз на хедонизмот кај писателите Р. В. Емерсон и Х.Д. Торо, кои веќе постанале еден вид фолклор во американската потрага по вечна среќа откако нивната „неопходност од атеизам“, споделувана со американските “романтичари”, го убива самиот творец на вечноста, бог. Тезата продолжува во друго поглавје систематски да ги разгледува влијанијата на прагматизам и утилитаризам во американскиот фолклор, во која фаза македонскиот фолклор сеуште ги задржува своите архаични, легендарни или секуларни обележја (од приказни за патување кон сонцето, до трансформативното (но не и будистичко реинкарнирање на човекот во друго животно или предмет). Во тој избор на приказни се анализира привремената победа над смртноста, а во одбрана на бесмртните духовни идеали на човекот на земјата, упатен кон небото.

Тезата ги истакнува конструктивните согледувања во однос на македонската наука за фолклорот и нејзиниот тековен подем во два правци: отварање кон нови теории, систематизирања и анализи на народното творештво во светот преку научните истражувања на д-р Ермис Лафазановски и на д-р Лидија Стојановиќ-Лафазановска. Овие современи македонски книжевно-научни унапредувања на фолклорот се одвиваат паралелно со развојот и на другите науки: филозофијата, социологијата, етнологијата и антропологијата, што допринесува до развој на натамошни научни, фолклорно-книжевни согледувања и интерпретации на суштината на човековото постоење на планетата, и на подетално дешифрирањето на тајната на животот на земјата и во непознатиот космос, одразувани во народната книжевност.

Споредувајќи ги македонските позитивни трендови во последните децении со наведените парадокси во американската книжевна мисла за народното творештво, тезата посветува внимание и на синдромот на американскиот прогресивен секуларизам и на културолошките одбрани на тоа: појавата на нов спиритуализам во културата и фолклорот одразени и низ современата американска литература. Таквиот диверзифициран, релативизиран спиритуализам и културализам има корени во навидум поразената културна анархија и социо-културен револт на 1960те години во САД, инспириран од егзистенцијалистичкиот атеизам и од тогаш веќе зародуваниот „анти-западен” културен тренд. Од тој период тезата го проследува трендот во потрага по значењето на смртта и вечноста како предмет на цинизам во секуларниот културен антагонизам. Се наведуваат примери од стереотипови во САД кои ја продолжуваат радикално либералната анализа на стариот, евро-американски фолклор или ново-композираната „приказна” во САД и ја пренасочуваат американската книжевна свест подалеку од христијанскиот, европски етнос, етос и филозофија.

Ваквите нови приоди кон фолклорот, со идеи донесени од Тибет до Андите и од Јапонија до Африка, низ нови видови мистицизам импровизираат нов вид *одговори* за смртноста и вечноста, кои во основа се индуцирани со употреба на дрога и халуциногени субстанции и со нивното наводно успевање да се пробие порталот на привидната стварност за смртта и нивното наводно приближување кон *тајните на вечноста*. Овие трендови во културната револуција и ревизија во фолклорот доживуваат метаморфози во ново-

добските мистични потраги по одговори на темата за смртност и бесмртност, се покажува дека резултираат во нивно идентификување со темен, испревртен и духовно критичен спиритуализам, кој често граничи со сатанизам, увезен од Карибите и од јужно американскиот фолклор. Тезата ја разоткрива мимикријата на некои од тие нови и навидум егзотични но психолошки и социолошки трауматизирани текови во фолклорната литературата на “новото” народно творештво на САД.

Комерцијалниот карактер како квалификатив на идеолошки-пропагаторските, ново-компонирани, „модерни” фолклорни стереотипови, се разгледува низ продукцијата на филмската индустрија и низ кибернетските игри. Кибернетската и анимирана фолклорна продукција во САД има специфичен удел во трансформацијата на народните приказни за смртта и вечноста. Некои од нив експлоатираат стари народни приказни од евро-американскиот фолклор кои ја рефлектираат злата страна на смртта, отсуството на доброто дури и после смртта, како што е случај и со вампирските трансформации или со бесконечните илјадници духови во шумите од индијанската, или јапонска, митологија.

Од изборот на издавачката дејност, до едукативната, и до забавната индустрија, американскиот модерен фолклор покажува свртување на интересот за темите на смртноста и вечноста од вечност кон насилнички бизарен физички крај на карактерите и на идеите за божествена бесмртност. Од друга страна се разгледуваат и примери од ревидиран фолклор во *филмувани американски приказни каде* смртта се заменува со комерцијализиран *happy end* (како во Морската Сирена која не умира претворена во морска пена како во оригиналната приказна). Народната верзија на приказната од збирките на Андерсен дава портрет на Морската Сирена во кој нејзиниот живот на земјата завршува со смрт, но нејзината чиста душа се искачува во рајот и во бесконечно блаженство после смртната болка. Филмуваната верзија на оваа приказна ја прикажува темата на смртта со среќен крај, бидејќи таквата аболиција од смртта и таквата само-измама за непризнавање на смртноста, ја задоволува психологијата не на христијанската туку пред се на артифициелната, само-измамничка потрага по лажна среќа во новото време.

Духовната убавина на идиличните, пасторални и библиски претстави за рајот и за за земното цивилизациско усовршување на човековото битие на пат кон рајските

димензии на космосот од една страна престануваат да имаат валидитет во атеистичките фолклорни анализи, но од друга страна тезата дава примери каде науката на 21. век со статистички факти доаѓа до откритија кои го пробиваат космичкиот код на мистериите на духовните, освен на физичките законитости на вселената. И овие научни потфати му користат на фолклорното истражување зашто тие споделуваат универзални и интердисциплинарни законитости.

Во однос на причините и последиците во менување од евро-центристички во мулти-културни содржини на народното книжевно творештво на САД, тезата дава примери од усмените и писмени приоритети на американските колонии од 1606, 1621 година до конституирањето на САД во 1776 година: читањето на библијата и на народните приказни. Овој период е одбележан со фолкорните интереси на САД во пуритански теми за чистина на верата во божјите етички закони. Таквите приказни го носат свежиот код од европската матрица на народни приказни. Темите за смртта и вечноста, како и останатите теми во приказните популарни од тој период, се споредуваат многу полесно со постоечките приказни во македонскиот фолклор, поради заедничката евро-христијанска основа. Следејќи го нивниот заеднички корен тезата доаѓа до мистериозниот *почеток* на кругот каде одново неизбежно се слеваат влијанијата од западна европа до Балканот, преку христијанските традиции, иако и тие имаат задржано мутирани пагански елементи (Црвенкапа, Индијанската девојка се враќа од смртта).

За поп културата на САД од 20от век и за нејзиниот фолклор (хипи приказните за трансформација на духот), тезата дава примери од интердисциплинарни зони на духовни и културни влијанија кои барале некои европски приказни да им се прилагодат на новиот светоглед за смртта и вечноста (како споменатата Морска Сирена но и како новиот тип на над-човек во кинематскиот фолкор: Супермен, Бетмен. Ревизијата на популарните европските народни приказни во холивудски верзии се ослободува од реалноста за смртта по брз и неприроден пат, сервирајќи дигестивно полесна храна за осиромашената духовна сила на консументот на темата: смрт, болка, загуба, непостоење, едновремено воведувајќи друга илузија: дека рајската вечност од христијанските приказни не постои и дека душата скита по темните простори на анти-човечните магии (фолклорот во филмовите на Хери Потер засновани на народни приказни од европските пагански наследства). Давајќи увид

во антагонизираните пристапи во истражување на фолклорот, тезата останува да се залага за слобода на уметничка креативност во иновациски ревизионизам, бидејќи и самата претстава за космологијата и космогонијата ја одразува човековата инвентивност и е потврда за трансформирачкиот флуид во имагинацијата и инспирацијата на анонимниот, или авторизиран, творец на фолклорните содржини.

Тезата ги афирмира објективните и оригинални сили на човековата фантазија и ја истакнува нивната внатрешна духовна улога, како и нивната надворешна национална и наднационална улога во пренесување на карактерите и содржините на приказните. Како што еден интердисциплинарен предмет од историјата на културата, кој се предава на УКЛА (НС 64Ч Неуронаука и психологија на уметноста и Биологијата на Естетиката, или како врската помеѓу историјата и легендата, фактот и фикцијата интердисциплинарно споени, исто така на УКЛА, во предметот од француски студии (НС 7: Светецот и еретик: Јованка Орлеанка и Жил д Рес, историја и мит), или како што е македонската легенда за Болен Дојчин (каде народната имагинација бара да верува во способности на човекот кои ја надминуваат негативната фаза на умирањето и постануваат поголеми од животот кога се стремат кон универзалните и вечни величини на божествениот бескрај.

Тезата ги заокружува значењата на метафората на човековата потрага за летање над смртноста. Тоа му помага на колективниот, и индивидуален, творец на приказните да ја изрази потребата од надминување на смртноста за да продолжи да се усовршува обидувајќи се да ги заслужи домените на вон-земните светови (индијанските приказни за луѓето во посета на небото, индијанската девојка која се враќа од мртвиот свет, или македонската приказна за Бабината мома Злата Позлатена).

Американскиот новодобски фолклор и во другите поглавја продолжува да биде разгледуван во две крајности на својата психолошка трансформација. Стравот од смртта и посегнувањето по „генерички безбожна бесмртност“ е главниот фактор за трансформација на карактерот на холивудските верзии на народни приказни во современата култура на САД. Демографските, географски, психолошки и филозофски фактори за оваа трансформација, меѓутоа покажуваат заедничка основа и со научно потврдени неуро-биолошки импликации врз значењето на стадиумот живот, премин: смрт, дестинација: трајност на енергијата, односно вечност во архетипската народна свест.

Современиот ум на корисникот на народни приказни, како и продуцентот на филмувани народни приказни во САД, се набљудуваат или како преуморени од катастрофалните војни на 20от век, поради што бараат да најдат виртуелно-верна среќа и бесмртност, или како трансформирани во токму спротивното: неуморни да ја продолжуваат парадоксалната догма на атеизмот отпочната од времето на Дарвин и Маркс за етички еволуционизам односно еволутивна етика во фолклорот, што соодветствува на атеистички релативизам во културата, моралните принципи, општеството и литературата.

Индивидуалната и групна креативна свест се појавува во САД како многу покомплексен амалгам на соврмени предизвици, на нова непредвидливост во „животот и што потоа“. Таа свест се разгледува во оваа теза како нов реагенс во трансформација на старите народни приказни кон ново-адаптирани. Анксиозноста, агресивноста и револтот против апсурдот на сложениот живот, неизбежноста од смртта и отсуството на религијата да се стигне до системите на вредности (надеж, вера, љубов), го има лишено од „концептот вечност“ дел од американскиот ум кој традиционално се покажал ингениозен да прави сопствени проекции на небесни, рајски, вечни светлини, бесконечен Бог, после мрачната смрт.

Ваквите инспирации, проекции и апликации на библиската и фолклорната свест на населението на САД се покажуваат како пресудни во формирањето и опстојувањето на новата граѓанска свест на светот – преку слободата на мислата и книжевното творештво во највалидната демократија во историјата на човештвото, Соединетите Држави, процес кој успешно овозможуваше нецензуриран подем на научните и културни истражувања се до манифестациите на некогаш латентната а потоа агресивна дискриминација на евро-христијанските културни и фолклорно-книжевни наследства на САД (која го употреби социјално-културниот активизам во првата половина од првата декада на 21от век за пропаганда против западните цивилизациски придобивки, во кои спаѓа и (анти) интересот за евро-американското културно и фолклорно наследство.

Американскиот холивудски фолклор исто така се разгледува во неговата тенденција за ослободување на себе си од Бог. Се регистрира и новиот „свет на хорор“ составен од фолклорни демони и чудовишта, и од „вон-земни“ или овоземни зли и

деструктивни сили. Овие анти-етички идеи во новиот филмуван или анимиран фолклор допринесуваат до повисока толеранција на посилното зло, до поголеми страдања од тероризирања, наместо до блажени, очокувачки претстави за смртта и транзицијата кон најмилостивата христијанска цел после смртта – божјиот домен, кој значи нов живот во закрила на целестијална, небесна хармонија на световите во и вон човекот, во и вон неговата видлива реалност за време на животот. Оваа трансформација се покажува како анти-теза на христијанскиот „рај на земјата како и на небото”. Таа фаворизира „пекол и на земја и во темните галаксии”, зашто е производ на новата психоза и причинител за нов вид на американски фолклор со деструктивни морални пораки (тезата се воздржува од придавката темен, некаде ословен како *црн* американски фолклор, за да одбегне недоразбирање од “политички коректниот сензитивизам и санкционизам на лексиконот). Таква трансформација, за предност и среќа, се уште изворно не му е позната на македонското фолклорно наследство и тековно создавање на книжевни жанрови засновани на фолклорни теми.

На крајот тезата ја разгледува причината зошто некои американски приказни од европскиот фолклор намерно не се ревизионистички трансформирани во нивната потреба и потрага по живот после смртта. Гримвите, како и последователно македонските народни приказни со мотото „и – си живееле среќно за секогаш” во божји благослов (Снежана и седумте цудиња) симболизираат награда за земните маки. Приказната „Бабината Мома Злата Позлатена” е приказна која исто така не претрпува негативна трансформација, туку напротив афирмација на доброто во победа над злото, вечноста над смртноста. Сончевата сестра, Злата е наградена за нејзината храбра благородност по сериското надминување на смртта насилно индуцирана од анти-вечноста, од злото, и од потенцијалното уништување предизвикувано од нејзината антитеза: лажната невеста на принцот. Моралната порака во оваа приказна е стекнување на божјата милост за изборот

на етиката, љубовта наместо кардиналните гревови во злото како непомирлив антагонист на доброто.

Во овие анализи Холивуд евидентно не ги реформирал, или деформирал, во целост овие теми на смртноста и вечноста бидејќи еден сегмент од американската култура (како христијанинот Волт Дизни) ја има задржано нерасколебана традиционалната култура и конзервативната филозофија и психологија за судбината на душата и „генот на бог”. Тој сегмент му има помогнато на конзервативниот културен, евро-американски идентитет на САД. Тој идентитет чини и научни и социо-културни напори и резултатите кои ги има идентификувано тезата укажуваат дека се справува многу поздраво со менталните болести во урбаната антропологија, за кои статистиката покажува дека ескалираат во САД, со изненадувачка евиденција за такви социолошки патологии присутни и кај дел од холивудски продуценти како и кај “реконструктивните хирурзи” меѓу писателите на реформираните народни приказни (како што се екстремните деградирања на невината Црвенкапа).

Беневолентната филозофија која е знак на Волт Дизни, и неговата наивна и набожна филмска филозофија (толку поради неговото застапување на конзервативниот слој на Америка), има резултирано во филмови кои нудат кинематографски уживања во фолклорните прикажувања на „наследување на божествена среќа”. Сличен позитивен светоглед се нуди и преку новото прикажување на конструктивниот, конзервативен, високо етички фолклор (“Ана од Зелените Полиња” или Марија, во филмот „Звукот на Музиката”).

Тезата ја разгледува холивудската алтернатива на „Црвенкапа” која се среќава како позитивна трансформација во „Ана од зелените полиња”, со современи христијански паралели на девојче и на најзината баба во вонредно позитивни примери на христијански фамилијарни вредности кои на нив, а преку нив и на другите, им носат: блаженства на земјата, како и верба во таткото на небесата, после овој свет. Наместо да минуваат низ процесот на смрт бивајќи проголтани од волкот или наместо да се спасени од ловцијата (како во Црвенкапа), Ана и баба и во оваа американската филмувана фолклорна продукција ги транспотираат во ветената бесконечност на добрината. Добрината како врховна доблест, втора после љубовта, е пример на традиционалната, позитивна

интелигенција, на несебичната пожртвуваност за другите и на само-усовршување и култивирање на библиските Плодови на Духот. Такви и слични современи, филмувани приказни од новиот фолклор со традиционални вредности, го имаат пресоздадено карактерот на Ана, врз основите на трансцендентално трајните системи на човечки вредности. Овие системи на вредности се препознатливо својствени и на македонските, како и на американските традиционални наследства. Затоа тезата се обидува да ја исполни својата цел: да ги лоцира чуварите на таквите наследства во САД и Македонија: академските и читателските умови на чија етно-генеза им се сродни фолклорните наследства од европско и христијанско потекло.

Анализирајќи го истражувањето на оваа теза во и над внатрешните културни достигнувања или конфликти во САД, и споредувајќи го со македонските паралели на евро-американските и индијанско-американски приказни, тезата овозможува подлабоко навлегување во глобалниот фолклорен фонд на народите на светот. Меѓутоа едно ќе остане neodговорено, за што авторот на тезата употребува етичка совест да признае: немоќта на човекот да ја протолкува тајната за животот, за смртта и за новиот живот после смртта. Фолклорот не е егзактна наука која детектира вистини преку статистички анкети или преку лабораториски радиоактивни фреквенции. Сепак, тезата нуди факти, докази и научно-книжевни, фолклорни анализи на мултикултурните трансформации на народните приказни за да ја спореди „еволутивната ментална и емотивна снага и волја на народот“, да ја толкува неговата предисториска психа, и да ја споредува со скептицизмот на атеистите. Тие две спротивставени гледишта во иднина треба да бидат нови платформи за поегзактно детерминирање на духовниот феномен на човекот: непомирливата потрага по причините за верување во живот после земниот живот, во бескрај после смртниот крај.

Библиографија

- Banks, James A. *An Introduction to Multicultural Education*. Boston: Allyn and Bacon, 1994
Baer, Randall N., *Inside The New Age Nightmare*, Publisher: Huntington House-Lafayette, Louisiana, 2006
Bennet, William J. Dr. "America, the last best hope", Volume 1, Nelson Current, Nashville, Tennessee, 2006
Bibliotheca hagiographica. La/ma, n. 5303—53r3, Brussels, 1899
Bishop, Rudine Sims, ed. *Kaleidoscope: A Multicultural Booklist for Grades K-8*. Urbana: National Council of Teachers of English, WDC, 1994
Bosma, Bette. *Fairy Tales, Fables, Legends, and Myths: Using Folk Literature in Your Classroom*. 2nd ed. New York: Teachers College Press, 1992
Братја Димитар и Костадин Молерови, *Народописни материали от разлошко (Сборник за народни умотворенија и народопис, БАК, кн. XVIII, Софија, 1954*

- Bronner, Simon J. *Following Tradition: Folklore in the Discourse of American Culture*. Logan: Utah State University Press, 1998
- Brothers Grimm, Household Tales, translated by Margaret Hunt, *Sur La Lune Fairy Tales* (Features all of the Grimms' notes translated into English, along with the tales from Hunt's original edition. Andrew Lang, Intro.
- Brunvand, Jan Harold. *The Study of American Folklore; An Introduction*. New York: Norton, 1968
- Будимир, Милан: “Вампиризам у европској књижевности”, есеј од книгата “Са Балканских источника”, Београд, 1967
- Buell, Lawrence. *The Environmental Imagination: Thoreau, Nature Writing, and the Formation of American Culture*. Cambridge, MA: Harvard U P, 1995
- Carter, Angela, *Bloody Chamber*, Penquin Books, NY, NY, 1979
- Casalis, B. *Les Bassoutos, 23 ans de sejours au sud de l'Afrique*, 1860
- Castren, A., *Samoyed Maerchen*, publ. by, *Ethnologische Vorlesungen*. St. Petersburg, 1857
- Chambers, Oswald, *My Utmost for His Highest*, Barbour, 2007 (ISBN 0-929239-99-7)
- Cheney, Lynne, “A Time for freedom”, Simon and Schuster, NY, London, Toronto, Sydney, 2005
- Christianson, Gale, *In the Presence of the Creator: Isaac Newton & His Times*. New York: Free Press. 1984
- Coffin, Tristram P.; Cohen, Hennig, (editors), *Folklore in America; tales, songs, superstitions, proverbs, riddles, games, folk drama and folk festivals*, Doubleday, Garden City, N.Y., Selections from the *Journal of American folklore*, 1966
- Coulter, Ann, Godless: The Church of Liberalism, Crown Forum, NY, 2006
- Delarue, Paul "*Les contes merveilleux de Perrault et la tradition populaire*" *Bulletin folklorique de l'Île-de-France*, Paris, 1951
- DeMar, Gary, “*The Temporal and Eternal Significance of God*”, “*The Temporal Consequence* Елијаде, Мирчеа, *Историја веровања и религијских идеја*, Просвета, Београд, 1991
- Емелјанов, Л.И., *Нерешени проблеми в изученији современног народног творчества*. *Проблеми современног народног творчества*, Москва – Ленинград, 1964
- Esolen, Anthony, *The PC Guide for Western Civilization*, Regnery Publishing, Inc, Washington D.C., 2008
- Живаја Старина*, Периодическое издание Отделенија Етнографији Императорског Русског Географического Общества, г. I-XX, С. Петербург, 1890
- of Atheism for Christians*”, *American Vision*, e-journal, v. 2, issue 1, 2/6/2010
- Fairy Tale Companion, “*The Oxford Companion to Fairy Tales*, Oxford University Press, 2005
- Franklin, Benjamin; J.A. Leo Lemay (ed). *Benjamin Franklin: Autobiography, Poor Richard: Autobiography, Poor Richard, and Later Writings*. New York: Library of America, 2005
- Garner, James Finn, *Politically Correct Bedtime Stories*, Macmillan Publishing, USA, 1994
- Groothuis, Dr. Douglas, *Confronting The New Age*, Inter-Varsity Press- Eugene, Oregon, 2006
- Grimm's household tales* at Project Gutenberg. Translated by Margaret Hunt (www.gutenberg.org)
- Graham, Billy, *The Journey: How to live by faith in an uncertain world*”, Word Publishing, 2006
- Hall, A. R. *Isaac Newton: Adventurer in Thought*. Cambridge, England: Cambridge University Press, 1996
- Hamer, Dean, *The God Gene: How Faith Is Hardwired into Our Genes*, Doubleday, 2003
- Hatch, Elvin, *Theories of Man and Culture*, Columbia University Press, NY. NY, 1973
- Hach, Elvin, *Antropološke Teorije* (1), Od Tajlora do Dirkena, BIGZ, Beograd, 1979
- Hawking, Stephen, *Does God Play Dice*, <http://hawking.org>, UK, 1996
- Hawking, Stephen, *The Future of Quantum Cosmology*, NATO (ASI) conference, Cambridge, England, September, 1999
- Kelley, Robin D. G. "Notes on Deconstructing 'The Folk'." *American Historical Review* 97, no. 5, December, 1992
- Kearney, Michael. “Worldview.” *The Encyclopedia of Cultural Anthropology*. Ed. David Levinson and Melvin Ember. New York: Henry Holt & Co., 1996
- Kirkland, Leigh. "Sexual Chaos in Walden Pond." *ISLE*, 1.1 (Spring 1993)
- Kneeland, John, Wheeler, Henry Nathan, *Masterpieces of American Literature*. United States: Houghton Mifflin & Co., 1894
- Kelly Monroe Kullberg, *Finding God at Harvard*, Zondervan, 1997
- Кукубајска, Марија, “*Болен Дојчин меѓу vis major и ендорфините*”, Списание на Институтот за Фолклор, год. XVI, бр. 32, Институт за Фолклор, Скопје, 1983 & *Bulletin of the 5th World Congress of Poets, Poetry and Medicine*, San Francisco, 1981
- La Belle, Thomas J., and Christopher R. Ward. *Multiculturalism and Education: Diversity and Its Impact on Schools and Society*. Albany: State University of New York Press, 1994
- LaMascus, R. Scott. "On Reading Subversive Values in Walden." *TSB*, 201 (1992 Autumn), 1-2.
- Лафазановски, Ермис, *Митови за Создавање на Светот*, Скопје: Институт за Фолклор
- Лафазановска – Стојановиќ, Лидија, “*Танатолошкиот правзор на животот*”, Институт за Фолклор “Марко Цепенков” – Скопје, 1996

- Levin, Mark R., *Liberty and Tyranny*, Treshold editions, Simon and Shuster, NY, NY, 2009
- Malkin, Michelle, *Culture of Corruption*, Barnes & Noble, NY, NY, 2009
- McGlatheary, James, *Grimms' Fairy Tales: A History of Criticism on a Popular Classic*, 1993
- MacArthur, John, *Investing in Eternity*, lecture broadcasted by "Grace to You" radio, publ. by Bible Bulletin Board, Columbus, New Jersey, www.www.biblebb.com, 2002
- Македонски Народни Приказни, Детска Радост, Скопје, 1996, избор д-р проф. Томе Саздов
- Martyrologium Romanum* (Libreria Editrice Vaticana, 2001, ISBN 88-209-7210-7)
- Mazon, Andre, *Contes Slaves de la Macedoine Sud-occidentale*, Paris, (1923), *Documentes contes et chansons slave de l'Albanie du Sud*, Paris, 1936
- Милин, д-р Лазар, *Научно оправдање религије*, СПЦ, Београд, 1986
- Newcombe, Dr. James, *The book that made America great: How the Bible formed our nation*, 2009
- McNickle, D'Arcy, *The Surrounded*. Albuquerque: University of of New Mexico, 1964
- Michaels, Walter Benn, *Our America: Nativism, Modernism, and Pluralism*. Durham, N.C.: Duke University, 1995
- Mieder, Wolfgang, 'Survival Forms of "Little Red Riding Hood" in Modern Society', *International Folklore Review*, 2, 1982
- Mieder, Wolfgang, *Disenchantments*, www.amazon.com/Disenchantments-Wolfgang-Mieder/product-reviews/
- Миладиновци, *Зборник*, 1861 -1961, Скопје, 1962
- Miller, Daniel, (with C. Tilley). Eds. *Ideology, Power and Prehistory*. 1984
- Morris, Benjamin Franklin, "*The Christian Life and Character*", American Vision Press, 2007
- Mother Teresa; Kolodiejchuk, Brian, *Mother Teresa: Come Be My Light*. New York: Doubleday. ISBN 0385520379, 2007
- New Larousse Encyclopedia of Mythology, introduction by Robert Graves, Crescent Books, New York, 1987
- Newton, Isaac, *Principia*, Book III, *Philosophy of Nature: Selections from his writings*, ed. H.S. Thayer, Hafner Library of Classics, NY, 1953
- Opie, Iona and Peter, editors, 1974. *The Classic Fairy Tales* (Oxford University Press).
- Paul, Pat, *Collected Folk Tales*, Native American Lore Index Page, Discovery School Magazine & Animal Planet, Native web, 1994-2010
- Pope, John Paul II, (2005). "*Memory & Identity - Personal Reflections*", London: Weidenfeld & Nicolson. ISBN 029785075X. 2006
- Prince, Derek, "*Spiritual Warfare: Headquarters – the Heavenlies; the Battlefield - Our Minds*", Whitaker House, New Kensington, PA, 1987
- Prop, Vladimir, *Morphologie du conte*, Paris, Poetique/Seuil, 1979
- Religion and Health, Oxford University Press, 2000
- Rose, Seraphim, *The Soul after Death*, Contemporary "After-death" experiences in the Light of the Orthodox teaching on the afterlife, St. Herman od Alaska Brotherhood, Platina, California, 2004
- Sagan, Carl, "*Cosmos*", Random house, 1980. Random House New Edition, May 7, 1987 (and 2002)
- Sander, Eckhard, *Schneewittchen: Marchen oder Wahrheit?* Germany, 1994
- "Сборник от народни умотворенија Сдржашти свјашени приказки на македонскија дијалект." Сбрал и записал Марко К. Цепенков, Софија, 1911
- Smith, Adam Glasgow Edition of the *Works and Correspondence*, Vol. 1, "*The Theory of Moral Sentiments* [1759]. The Online Library of Liberty. Retrieved 2010; and Knud Haakonssen. ed. *The Theory of Moral Sentiments*. Cambridge University Press. 2002
- Шапкарев, Кузман, *Избрани дела*, 1 -5, Мисла Скопје, 1976
- Schueler, Malini. "*Carnival Rhetoric and Extra-Vagance in Thoreau's Walden*." *American Literature*, 58:1, 1986
- Schweizer, Peter, *Makers and Takers*, Doubleday, Random House, NY, NY. 2008
- Tatar, Maria (2004), *The Annotated Brothers Grimm*, W.W. Norton & Co.
- Tylor, Edward Burnet, "*Primitive Cultures* ", (1871), reissued by Cambridge University Press, ISBN 9781108017527, 2010
- Unmasking The New Age*. Publisher: Inter-Varsity Press, Eugene, Oregon, 2003

Вражиновски, Танас, “*Преданијата собрани од Марко К. Цепенков*” вклучен во “Светот на приказните”, 1982

Warren, Rick, *The Purpose Driven Life*, Zondervan, Grand Rapids, Michigan, 2002

Webb, R.K. ed. Knud Haakonssen. “*The emergence of Rational Dissent.*” Enlightenment and Religion: Rational Dissent in eighteenth-century Britain. Cambridge University Press, Cambridge: 1996

Westfall, Richard S., *Science and Religion in Seventeenth-Century England*. New Haven: Yale University Press, 1958

Wojtyła, Karol, *Love and Responsibility*. London: William Collins Sons & Co. Ltd. ISBN 0-89870-445-6. 2009

Zipes, Jack, ed. *The Great Fairy Tale Tradition: From Straparola and Basile to the Brothers Grimm*, ISBN 0-393-97636-X

Zipes, Jack. *Afanasyev, Aleksander*. "The Oxford Companion to Fairy Tales." Oxford: Oxford University Press, 2000

Електронски сајтови:

webmaster@americanfolklore.net

www.native-languages.org/legends.htm

pbskids.org/africa/tale/index.html